

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC

Høst 2021

Åpen

Forfatter:

Kristin Kvalø Vatsvåg

.....
signatur forfatter

Kandidatnummer: 3206

Veileder: Hege Hervik

Fagansvarlig: Sara Esmaeeli

Tittel: *Hvilken betydning har pedagogens kunnskap for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling?*

Engelsk tittel: *What significance does the educator's knowledge have for the children's aesthetic experiences and encounters with different materials in shaping in a 0-3 year toddler ward?*

Emneord: Estetiske erfaringer i møte med ulike materialer.

Side tall: 1-29

+

Vedlegg/annet: 2 vedlegg

Stavanger, 02/01/2022

.....
dato/år

Sammendrag

I denne oppgaven har jeg i lys av teori, og ut ifra funn fra to intervju med to pedagoger fra ulike barnehager, prøvd å finne svar på problemstillingen:

«Hvilken betydning har pedagogens kunnskap for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling?»

Mine funn fra de to intervjuene peker på at det er forskjell i kvaliteten på arbeidet med forming for 0-3-åringene i barnehagen. Begge informantene i intervjuene viste at de satt inne med en del kunnskap om estetiske erfaringer, men det var tydelige forskjeller i svarene de gav. Den ene informanten var veldig bevisst på hvordan de voksne kan legge til rette for at barna kan gjøre seg estetiske erfaringer gjennom forming. Dette kom frem i lys av Reggio Emilia-filosofien til barnehagen som informanten arbeidet i. Den andre informanten benyttet ofte mer tradisjonelle bord-aktiviteter, og hadde mindre variasjon i materialvalg.

I lys av teori har jeg drøftet informantenes valg av materialer i formingsaktiviteter. Mitt avgjørende funn er at det i stor grad virker å være opp til den enkelte pedagogen i barnehagen å ta i bruk ulike materialer og legge til rette for at barna kan gjøre seg ulike estetiske erfaringer. Jeg viser til at det er mangel på retningslinjer, og konkrete verktøy, som kan veilede, inspirere og hjelpe pedagogene i arbeidet med de estetiske fagene i barnehagen.

Forord

Jeg vil takke veilederen min, Hege Hervik, for hjelp og støtte til oppgaven, og gode og inspirerende samtaler og refleksjoner under veiledningstimene. Jeg vil også takke informantene for at de frivillig stilte opp til intervju. Til slutt vil jeg takke min mann som har støttet meg i oppturer og nedturer i arbeidet med oppgaven.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	3
1. Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Min erfaring	5
1.3 Problemstilling	6
1.4 Avgrensing	7
2. Teori	7
2.1 Estetikk	7
2.2 Estetiske erfaringer	8
2.3 Materialer	9
2.4 Voksenrollen og kommunikasjon med de minste	11
3. Metode	12
3.1 Presentasjon	12
3.2 Kvalitativ metode	12
3.3 Intervju	13
3.4 Feilkilder	13
3.5 Forskningsetikk	14
4 Resultater	14
4.1 Estetikk	15
4.2 Estetiske erfaringer	15
4.3 Materialer	16
4.4 Voksenrollen	17
5 Drøfting	18
5.1 Estetikk og estetiske erfaringer	18
5.2 Valg av materialer og materialenes tilgjengelighet	20
5.3 Voksenrollen og kommunikasjon	23
6 Avslutning/oppsummering	24
7 Litteraturliste	26
8 Vedlegg	27
Vedlegg 1	27
Vedlegg 2	28

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har valgt å skrive om temaet forming med de minste barna i barnehagen, spesielt rettet mot hvordan pedagogen kan legge til rette for estetiske erfaringer i møte med ulike materialer. Bakgrunnen for temaet er at jeg har gjort mine egne erfaringer gjennom tidligere praksis som får meg til å stille spørsmål til kvaliteten på arbeidet med de estetiske fagene kunst, kultur og kreativitet i barnehagen. Jeg vil si mer om min erfaring videre i innledningen. Denne oppgaven undersøker hvilken kunnskap ulike pedagoger har om temaet forming og bruk av ulike materialer, og hvilken betydning den kunnskapen har for de minste barnas estetiske erfaringer.

1.2 Min erfaring

Jeg traff ei jente en gang. Jenta var 1,5 år gammel, og hun hadde sin første dag i barnehagen. Moren satt på en krakk med jenta stående mellom beina. Etter hvert beveget jenta seg bort til sandkassen, og hun satte seg ned på rumpa med begge beina rett ut. Hun plukket opp litt sand med den ene hånden. Blikket hennes var rettet mot hånden hele tiden. Sanden silte gjennom fingrene hennes, og hun studerte nøye de små og tørre sandkornene som traff bakken. Hun ble sittende lenge og gjorde de samme bevegelsene om igjen og om igjen. Så silte hun sand over de hvite nye skoene hun hadde på seg. Hun sa ingenting. Moren fortalte at hun aldri hadde vært i en sandkasse før. Dette var altså hennes første møte med materialet sand. Det fikk meg til å tenke på min egen sønn da han for første gang fikk kjenne på myk strandsand. Den myke silkeaktige strandsanden hadde en helt annen følelse i hendene enn den grove sandkassesanden. Han satt med armer og bein i været. Kun rumpa hadde kontakt med sanden. Dette var ukjent for han, og han trengte litt tid til å tørre å putte hendene og beina ned i sanden.

Disse erfaringene som jeg har beskrevet ovenfor får meg til å tenke på de små barna som begynner i barnehagen. Hvilke erfaringer har de med seg? Hvordan skal jeg som pedagog være med barna når de finner ut hvordan verden fungerer? Hvordan skal jeg tilrettelegge for at barna skal erfare verden gjennom kroppen?

Disse observasjonene og erfaringene har motivert meg til å skrive om estetiske erfaringer rettet mot forming og møter med ulike materialer i barnehagen for de minste. Mange barn har kanskje

aldri kjent på maling, eller leire, eller fått lov til å rive i ark. Jeg har, gjennom min utdanning, arbeidet i ulike barnehager i praksis. De fleste gangene har jeg vært plassert på småbarnsavdelinger. Her har jeg sett og opplevd mye som får meg til å stille en del spørsmål til hvilken kunnskap som ligger til grunn for arbeidet med forming. Små barn blir ofte bare plassert i sine høye tripp-trapp-stoler, og gjerne med sele på. I tillegg må de ha på seg en formingsfrakk som er så stiv at hendene deres stikker ut på hver sin side av kroppen. På bordet ligger ferdig utklippet (av pedagogen) øyer, luer, armer og ben. Nå skal de selv få lov til å lime disse på dorullen som er ferdig farget i rødt (av pedagogen). Og så skal de pakkes inn (av pedagogen) og gis til mamma og pappa til jul. Pedagogen skriver dato og barnets navn på slik at mamma og pappa kan tenke tilbake på at dette lagde barnet deres i barnehagen da det bare var 2 år.-Slike opplevelser sitter jeg igjen med fra min tid som praksisstudent. Er det virkelig slik jeg også kommer til å gjøre det den dagen jeg er ferdig utdannet? Er dette en god måte å tilrettelegge for estetiske erfaringer for barn?

Et mål med denne oppgaven er at jeg ønsker å øke min egen kunnskap om å tilrettelegge for estetiske erfaringer for små barn. Jeg tenker tilbake på den tiden da jeg var liten, der jeg husker at jeg fikk lov til å utfolde meg i en kreativ modus. Jeg husker fra min egenbarndom at det var mye rot på kjøkkenbordet, fordi jeg hadde dekket det med ulike ting som jeg skulle bruke til å lage mitt eget kunstverk. Jeg brukte mye tid i garasjen med min far, der jeg tok i bruk hammer og spiker, uten et mål om å lage noe konkret, men fordi det var så utrolig gøy å hamre og spikre. Erfaringer fra barndommen min har vært et grunnlag for forståelsen min av verden og meg selv. Som framtidig barnehagelærer har jeg et viktig ansvar for at barn skal skaffe seg varierte erfaringer, der de mestrer, utforsker, prøver og feiler. Ingen kan vite hvilke behov og utfordringer neste generasjon vil stå ovenfor, men det er ingen tvil om at kreativitet kan bidra til gode valg og smarte løsninger. Det er viktig å kunne gi barna mange ulike erfaringer som de kan bruke til de utfordringene eller oppgavene de møter senere i livet.

1.3 Problemstilling

I denne oppgaven har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvilken betydning har pedagogens kunnskap for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling?

For å finne svar på dette har jeg valgt å intervju to pedagogiske ledere i to ulike barnehager. Begge er ledere på en 0-3 års avdeling. Den ene barnehagen er en tradisjonell kommunal barnehage og den andre er en privat barnehage inspirert av Reggio Emilia-filosofien. Jeg ønsker å finne ut hvilken kunnskap pedagogene bruker i arbeidet med formingsfaget med de minste i barnehagen.

1.4 Avgrensing

I oppstarten av oppgaven vurderte jeg å bruke både observasjon og intervju som metode. Det kunne ha vært interessant å sett hvordan pedagogene jobber med estetiske erfaringer sammen med barna. En observasjon hadde gitt med ett større innblikk i hvordan formingsaktivitetene foregikk i praksis. På grunn av oppgavens størrelse valgte jeg å kun benytte meg av intervju. Jeg har også valgt å avgrense oppgaven til aldersgruppen 0-3år i barnehagen.

2. Teori

Denne oppgaven er delt inn i ulike kapitler. Først forklare jeg hva estetikk er i en barnehagesammenheng, og hvordan barn kan få estetiske erfaringer. Deretter går jeg inn på materialer og materialvalg i barnehagen, og hvordan disse materialene blir gjort tilgjengelig for barna i barnehagen. Til slutt skrive jeg om voksenrollen, og hvordan små barn kommuniserer. Jeg har hentet teorien blant annet fra boken «Begrøpe med kroppen» skrevet av Biljana C. Fredriksen, boken «Materialenes verden» skrevet av Ann-Hege Lorvik Waterhouse og boken «Småbarnspedagogikk» skrevet av Haugen, Løkken og Røthle.

2.1 Estetikk

Estetikk er et stort begrep som ikke lar seg lett forklare med noen enkle setninger. Hadde jeg spurt «mannen på gata» om hva han legger i begrepet estetikk så kunne han kanskje ha svart at estetikk er noe som er estetisk fint å se på, noe som er vellaget og vakkert, eller noe som man kan hvile øynene på. Men hvordan opplever barn estetikk? Bakke (2005) refererer til Carlsen og Samuelsen (1988) som hevder at estetikk som begrep handler om det som lar seg sanse. I

dagligtale brukes begrepet ofte om noe som er estetisk stygt eller estetisk fint, eller at fenomener omtales som estetisk eller ikke estetisk (Bakke, 2005, s. 222-223). For små barn har estetikken en annen betydning enn at noe skal se estetisk fint ut. Små barn er nysgjerrige og vil undersøke og finne ut av hvordan saker og ting fungerer. De er interessert tingene for tingenes egen skyld, ikke fordi tingene er spesielt fine, men fordi de opplever nye og spennende sanseinntrykk når de undersøker og tar på tingene. Det er slik barn får estetisk erfaring (Bakke, 2005, s. 222-223).

2.2 Estetiske erfaringer

Hva kreves av personalet for å legge til rette for barns estetiske erfaringer rettet mot forming? Kunnskap om små barns væremåte er helt klart avgjørende for å tilrettelegge for estetiske erfaringer. Derfor har jeg valgt å utdype dette litt nærmere i dette kapittelet.

Når jeg snakker om estetiske erfaringer er det et begrep som jeg vil legge ekstra stor vekt på, nemlig begrepet kroppslighet. Små barn utforsker sine omgivelser med hele kroppen. Derfor er det viktig at ansatte i barnehagen har kunnskap om barns kroppslige væremåte slik at de på best mulig måte kan legge til rette for utforskning og øke nysgjerrigheten hos små barn. Løkken (2004) har lenge forsket på små barn, som hun benevner som en egen «toddlerkultur» der benevnelsen toddler betyr «den som stabber og går». Toddlerne er mye i bevegelse fordi de sanser og utforsker med hele kroppen. Løkken (2004) trekker inn teoretikeren Merleau-Pontys syn på menneskekroppen, der kroppen er personlighetens subjekt. Det er gjennom kroppen barnas bevissthet og språk tar form (Løkken, 2004, s. 21). Waterhouse (2013) trekker også inn Merleau-Ponty med fenomenologi, som omhandler at barn blir opptatt av de fenomenene som de har rundt seg. Han har et kroppsphenomenologisk syn, der han hevder at kroppen er vår tilgang til verden. Dette omhandler de kroppslige sanselige erfaringene barna gjør for å fortolke og forstå verden (Waterhouse, 2013, s. 15). Bakke (2005) hevder at utforskende formingsaktiviteter foregår andre steder enn fastspent ved et formingsbord. Små toddlerkropper uttrykker seg og erfarer mye mer mangfoldig og friere andre steder enn i en stol ved et bord (Bakke, 2005, s. 235).

Fredriksen (2013) refererer til Eisner (2002) som skriver at «Det er i kroppen alle sansene er interagert, og vi er «biologisk designet» til å være følsomme ovenfor kvaliteter i våre omgivelser» (Fredriksen, 2013, s. 25). Det ligger i vår natur å være nysgjerrig på det som er rundt oss. Fredriksen (2013) skriver at kroppen har betydning for læring og utvikles i ulike

miljøer, ikke minst innenfor de estetiske fagene som omhandler sansing, følelser, kreativitet, erfaringer og aktiv utfoldelse. Kroppens naturlige form og oppbygging har betydning for hvordan vi tenker, handler og oppfatter oss selv og omgivelsene på (Fredriksen, 2013, s. 25).

I tillegg til å utdype begrepet kroppslighet ønsker jeg også å utdype selve begrepet estetiske erfaringer. Fredriksen (2013) skriver at å erfare noe er avhengig av at man er fysisk tilstedeværende og at oppmerksomheten er rettet mot noe i dine ytre omgivelser. For å kunne erfare er man avhengig av kroppens evne til å kunne sanse, handle og bevege (Fredriksen, 2013, s. 22). En erfaring er noe man gjør seg ved å bruke kroppen som et verktøy for å ta innover seg det som omgivelsene tilbyr. Små barn tar og føler med hele kroppen. De putter ofte ting i munnen for å utforske smak, og kjenner på konsistensen og gjenstanden i seg selv. Fredriksen (2013) skriver også at vi gjør først erfaringer når vi er til stede i vår her og nå opplevelse. Vi erfarer ulikt, og den indre tilstanden påvirker vår opplevelse. Det er avhengig av hvem vi er, hva vi er opptatt av og hvordan vi føler oss. Ulike omgivelser byr på ulike erfaringer, derfor er opplevelsen ulik og individuell avhengig av indre påvirkninger (Fredriksen, 2013, s. 23).

Waterhouse (2013) refererer til John Dewey (1952) som skriver om barnas estetiske erfaringer og forholdet mellom praksis, individ og bevissthet, der man reflekterer over sine egne handlinger og erfaringer (Waterhouse, 2013, s. 19). Dewey (1952) skriver om de kroppslige møtene, der barna er i utforskningsmodus. Barn bruker sansene sine for å finne ut om verden, og barn gjør det som føles meningsfylt for dem (Waterhouse, 2013, s. 19). Dewey (1952) hevder at det er forskjeller på erfaringer. En estetisk erfaring skiller seg fra andre erfaringer. For å kunne betrakte og sanse noe estetisk må de skape sin egen erfaring. Barnet må abstrahere og trekke ut det som er meningsskapende i det de opplever (Waterhouse, 2013, s. 19).

2.3 Materialer

I dette kapittelet forklarer jeg hva som er materialvalg i barnehagen, og hvordan barna erfarer materialene. Jeg vil også si litt om materialenes tilgjengelighet på avdelingen.

Hva er egentlig betegnelsen på formingsmaterialer? I barnehagesammenheng har det ofte vært tradisjon å kategorisere materialene ut ifra egenskaper og funksjoner, slik som hardt materiell, mykt materiell, tegne- og malemateriell, fleksible materiell, naturmateriell og gjenbruksmateriell (Waterhouse, 2013, s. 54). Det finnes materialer i en mengde kvaliteter. De kan være glatte, gjennomsiktige, myke, harde eller elastiske. Når barna møter de ulike

materialene kan de gjenkjenne noen av kvalitetene fordi det minner dem om noe de tidligere har erfart. På denne måten kobler de erfaringer sammen som igjen kan føre til nye ideer. Nye erfaringer gir mening i lys av gammel erfaring (Fredriksen, 2013, s. 111).

Ifølge Waterhouse bør barna få så mange ulike materialopplevelser i barnehagen som mulig. Det er når du skaper interaksjon med ulike materialer at du får konkrete sanselige erfaringer (Waterhouse, 2013, s. 175). Formingsprosesser for de yngste barna handler i stor grad om å få oppdage materialer, eksperimentere og utforske (Waterhouse, 2013, s. 54).

Reggio Emilia har utviklet konseptet «Remida», der «re» står for resirkulering, og «mida» står for navnet på kongen Midas som etter mytologien gjør om det han berører til gull. Dette konseptet handler om å skape noe nytt av materialer som vanligvis går i søpla. Ofte er dette materialer fra fabrikker, butikker og industri. Her handler det om å ha mengder av det samme materialet som blir brukt i en skapende prosess (Fredriksen, 2013, s. 203).

Når vi arbeider med små barn og materialer handler det om å oppdage materialets ulike fremtoninger. Papir er ikke bare noe man kan tegne eller male på. Det kan være ett underlag, men også lage lyd, bevege seg, ha ulik tekstur, og det kan makuleres og farges. De barna som har mange erfaringer med egenskapene til papir har et større handlingsrepertoar med papir når de arbeider med det i en skapende form (Waterhouse, 2013, s. 54).

Barn må kunne utforske og undersøke materialer ut ifra egne behov, evner og interesser. Erfaringer de gjør med materialene vil føre til at de opplever å være undrende, skapende, undersøkende, og at de tar valg og er oppmerksom på eventuelle endringer i materialet. De opplever glede og frustrasjon (Fredriksen, 2013, s. 205).

Fredriksen (2013) hevder at det er viktig at barnehagelærere er beviste på sine materialvalg, og tilpasser materialvalget til barnas interesser. Materialvalg kan gi nye utfordringer til barna og muligheter for mestring. Her er det viktig at barnehagelæreren retter oppmerksomheten mot barna for å finne de riktige materialene som passer (Fredriksen, 2013, s. 209).

I Reggio Emilia-filosofien er rommets utforming, og materialer som tilbys, ansett som «den tredje pedagog». Rommene er utformet med små møteplasser der barn kan ha kroppslige møter med ulike materialer og omgivelser (Fredriksen, 2013, s. 26).

2.4 Voksenrollen og kommunikasjon med de minste

For at barn skal bli møtt i sine uttrykksformer og sanselige væremåte kreves det at personalet har kunnskap om barns uttrykksform og er et våkent personale. Rammeplanen sier at personalet skal «gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur». Personalet skal være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51).

Vi voksne har lang erfaring med å kjenne på og jobbe med ulike materialer. Når vi eksempelvis ser en stein, så sorterer vi raskt vår kunnskap og erfaringer i våre data. Vipps så har vi både materialets navn, funksjon og tyngde, og vi kan forestille oss hvordan steinen kjennes ut. Det er ikke lett å huske tilbake til våre første møter med de ulike materialene. Derfor er det vanskelig å se for oss hvordan man bygger opp denne databasen helt fra starten av. Vi må tenke over dette når små barn putter leire i munnen, eller smaker på stein og sand. Det er dette som er barnas måte å undersøke verden på og å gjøre seg estetiske erfaringer (Bakke, 2005, s. 222).

Bakke (2005) skriver at de små har et rikt språk, og at det heller er de voksne som ikke kan høre godt nok. Små barns kropper snakker hele tiden. Dette krever at de voksne må være konsentrert, og til stede, for å oppfatte det som uttrykkes av barna. Når barna undersøker med kroppen, hendene og munnen, så sier det at «dette vil jeg finne mer ut av». Når et barn dytter vekk, eller snur seg mot noe annet, sier det «at dette er jeg ferdig med». Oppmerksomme voksne hører det barna sier (Bakke, 2005, s. 227).

Barnas kroppslige metaforer handler om uttrykk gjennom ulike kombinasjoner, som latter, gester, håndbevegelser og peking med og uten ord. Dette kommer til uttrykk via bevegelser, ansiktsuttrykk eller lyder. Dette gjør barna for å uttrykke sammenhengen mellom nåværende erfaringer og noe annet (Fredriksen, 2013, s. 117). Kroppslige metaforer viser at små barn uttrykker seg før-språklig der de skaper mening, og at fantasidrevet kognisjon ikke trenger å være avhengig av verbalspråket (Fredriksen, 2013, s. 118).

Det er når barna kommer inn i her og nå verden, og når de er opptatt av det materialet de har foran seg, og de glemmer ut tid og sted, at de kommer i det som kalles flow (Flytsonen). Waterhouse (2013) refererer til Csikszentmihalyi (1990) som omtaler flow-begrepet, der man er intenst oppslukt av det man holder på med, og der drivkraften er din egen drivkraft og impuls (Waterhouse, 2013, s. 21).

3. Metode

Metode er et redskap som brukes i forskning. Metoden kan beskrives som å følge en vei mot et mål, der jeg skal redegjøre for de valgene jeg har tatt på vei mot målet (Dalland, 2020, s. 56). I dette kapitlet legger jeg frem hvilken metode jeg har valgt for å finne ut **hvilken betydning pedagogens kunnskap har på barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling.**

3.1 Presentasjon

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode og gjennomføre intervju. Jeg har valgt denne metoden fordi jeg mener den kan bidra til å besvare problemstillingen min på en god måte. Jeg har også valgt å ta opp intervjuene via lydopptak. Dette ble gjort for å sikre kvaliteten på intervjuene og får å unngå at nyttig informasjon skulle gå tapt. Det kan være utfordrende å ta gode notater samtidig som man lytter og stiller oppfølgingsspørsmål. Jeg var tidlig ute med å planlegge og gjennomføre intervjuene mine med lydopptak. Etter intervjuene fikk bachelorstudentene en ny beskjed om at lydopptak ikke lenger var tillatt av hensyn til personvern. Men siden jeg allerede hadde intervjuet to personer med bruk av lydopptak fikk jeg lov til å bruke lydopptakene i arbeidet med denne oppgaven.

3.2 Kvalitativ metode

Jeg har valgt å intervju to pedagoger i to ulike barnehager, der begge pedagogene jobber på en småbarnsavdeling. Den ene pedagogen arbeider i en tradisjonell kommunal barnehage og den andre i en privat barnehage som er inspirert av Reggio Emilia. Min erfaring tilsier at det kan være interessant å intervju to barnehager som jobber på ulike måter og har ulike årsplaner. Jeg har valgt å kalle den tradisjonelle kommunale barnehagen for bhg1 og den private barnehagen, som er inspirert av Reggio Emilia, for bhg2. Jeg tok kontakt med de utvalgte barnehagene ved å ringe for å høre om de kunne tenke seg å stille til intervju i forbindelse med min bacheloroppgave. Etter at de sa seg villige til å være med sendte jeg informasjon om meg selv, problemstillingen min og hvorfor jeg har valgt å skrive om dette temaet i min bacheloroppgave.

3.3 Intervju

På forhånd utarbeidet jeg en intervjuguide. Det er en delvis strukturert guide som er utgangspunktet for intervjuene. Det vil si at jeg hadde laget ferdig spørsmålene og tema på forhånd. Jeg ønsket likevel at intervjuene skulle bli en samtale mellom meg som intervjuer og informantene, slik at tema og rekkefølge kunne variere i praksis. Dette kan føre til en bedre flyt i samtalen, som kan øke kvaliteten på intervjuet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Jeg valgte å ha individuelle intervjuer med begge informantene mine, der jeg dro ut til deres egen barnehage for å avholde intervjuet. Begge intervjuene ble gjort ansikt til ansikt. Dette valgte jeg for å fange opp eventuelle kroppsspråk, og for komme tettere inn på informantene.

3.4 Feilkilder

Denne oppgaven er basert på mine funn fra kun to intervjuer med to ulike pedagoger fra to ulike barnehager i samme geografiske bynære område. Dette er ikke tilstrekkelig til å kunne generalisere eller å hevde at resultatene i denne bacheloroppgaven er representativt for alle barnehager i Norge.

Det finnes også flere feilkilder ved bruk av metoden intervju. Informantene kan for eksempel velge å kun dele enkelte deler av informasjonen de sitter på. Jeg har ikke valgt å videre undersøke om det informantene har sagt i intervjuene faktisk stemmer med det de gjør i praksis i barnehagen. Utsagn kan også bli feiltolket eller totalt misforstått, da intervjuet baserer seg på en dialog mellom to mennesker. Hadde jeg gjort en observasjon i barnehagene til informantene ville dette kanskje gitt meg et bedre inntrykk av hvordan de faktisk jobber med formingsaktiviteter sammen med de minste barna.

Selv om jeg på forhånd hadde dannet meg ett inntrykk av hvordan barnehagene jobbet med de estetiske fagene rettet mot forming, har jeg prøvd å ha et objektivt syn i arbeidet med denne bacheloroppgaven. Jeg kan likevel ikke påstå at mine egne subjektive meninger ikke har påvirket arbeidet til en viss grad. Denne bacheloroppgaven er tross alt delvis bygget på mine subjektive erfaringer fra arbeid i praksis.

3.5 Forskningsetikk

Jeg har skrevet bacheloroppgaven min basert på intervju av andre mennesker. Da er det viktig at jeg ivaretar reglene for personvern der oppgaven ikke skal kunne spores tilbake til hverken personer eller barnehager. I denne oppgaven er informantene anonymisert. Jeg er klar over min taushetsplikt ovenfor informantene jeg har intervjuet og barnehagene de arbeider i.

Begge informantene har skrevet under et samtykkeskjema der deres rettigheter i forbindelse med intervjuene er oppgitt. I samtykkeskjemaet er det også gitt en forklaring på hva intervjuet skal brukes til, og hvor lenge informasjonen blir lagret. Samtykkeskjemaene ble i tillegg sendt ut i god tid før intervjuet slik at informantene fikk god tid til å lese informasjonen før intervjudagen. Samtykkeskjemaet som ble sendt ut til informantene ligger vedlagt.

4 Resultater

I dette kapittelet vil jeg trekke frem mine funn fra intervjuene, for å prøve å belyse problemstillingen: **Hvilken betydning har pedagogens kunnskap for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling?**

Begge mine informanter har nærmere 20 års erfaring med arbeid i barnehage. Informanten fra bhg1 har jobbet på en småbarnsavdeling i 11år, og informanten fra bhg2 har jobbet på en småbarnsavdeling i 17 år. Dette er altså to informanter med lang erfaring med å jobbe i barnehage, og å jobbe med de minste barna i barnehagen. Jeg ønsker å finne ut hva pedagogene legger vekt på når de planlegger formingsaktiviteter for de minste, og når de er i formingsaktiviteten sammen med barna. Spørsmålene mine går mye inn i hverandre. Hensikten med dette er å få informanten til å reflektere over ulike synsvinkler knyttet til å arbeide med små barns estetiske erfaringer.

Helt i starten av intervjuene stilte jeg et spørsmål til informantene om hva det første de tenkte på var når de tenkte på forming med de minste barna? Informant i bhg1 lente seg tilbake og la hendene i kors over brystet mens hun tenkte en liten stund før hun svarte; *«Jeg tenker på tema vi jobber med litt sånn som det, slik som høst, vinter og sommer»*. Hun tilføyer også at det er prosessen som er viktig, ikke at det er et gitt mål. Informanten i bhg2 hadde kort betenkningstid

og sa; «*Da tenker jeg på sansing, spesielt på liten avdeling, det å erfare, kjenne og føle, få en opplevelse gjennom noe tenker jeg*».

4.1 Estetikk

Hva legger du i begrepet estetikk?

Her fortalte informanten i bhg2 om sin egen opplevelse av estetikk, men fremhevet at små barn opplever estetikken på en annen måte enn det vi voksne gjør:

«I utgangspunktet så tenker jeg at estetikk handler om et produkt, at det skal være veldig fint og flott, men det er ikke det som er viktig når du jobber med små barn. Jeg tenker det er heller viktig med det de holder på med, at det er opplevelsen og prosessen som er selve estetikken for de små, det de får inn med sansene sine».

Informanten i bhg1 forteller at estetikk for de minste handler om å kunne uttrykke seg selv og at barna er ulike; «*Individuelle uttrykk, hver enkelt barn sitt uttrykk, de er ulike, at ikke vi skal gi de noe ferdig tenkt*». Informanten tilføyde også at sansing er en viktig del av estetikken; «*Uttrykk og ja sansing, i hvert fall med de minste*».

4.2 Estetiske erfaringer

Hvordan legger du/dere til rette for estetiske erfaringer for de minste? Informanten i bhg1 brukte litt tid før hun konkluderte med et svar. Informanten i bhg1 sa; «*Estetiske erfaringer er enormt vidt, egentlig er alt estetiske erfaringer, de erfarer gjennom sansenes sine, så det handler om å gi barna erfaringer slik at de kan bearbeide dem*».

Informanten i bhg2 var opptatt av at barnet selv skal være aktivt i prosessen. Informanten påpeker at det handler mye om hvilke forventninger de voksne har til måten de legger til rette for at barna skal gjøre seg estetiske erfaringer. Informanten i bhg2 sier at estetiske erfaringer handler om; «*At de får maling, tegning eller gips. Det må være en erfaring barna selv kan være med på, og så er det usikkert hva resultatet blir, om det blir et prosjekt, eller om det er opplevelsen som er fokuset*». Informanten i bhg2 fortalte:

«Vi er veldig opptatt av at dette er noe barn skal gjøre selv. Det er noe som de selv skal få lov til å erfare. På liten avdeling så handler det om førstehåndserfaring. Barna

har kanskje aldri opplevd å ta på maling. De har kanskje ikke opplevd å holde i forskjellige typer utstyr og materialer. Vi tenker at de skal få lov til å erfare litt forskjellig når de er på en liten avdeling».

Informanten i bhg2 sier at de har et sanserom de bruker mye med de minste der de tilfører nye elementer som barna kan erfare; *«Vi har et sanserom som er tomt for leker. Her tilfører vi materialer ut ifra det vi ønsker å gi barna erfaring om. Det kan være lys, lyder, skygge osv».*

Informanten i bhg2 legger til at det ikke alltid er at de trenger å ha noe fysisk de må ta på; *«Vi bruker mye lys og musikk, at de får utfolde seg litt på sitt eget initiativ der det er ingenting som begrenser dem».*

4.3 Materialer

Hva tenker du/dere om å la barna få erfare ulike materialer? Med dette spørsmålet ønsket jeg å få mer innsikt i hva de tilbyr barna i det daglige. Her var det tydelig forskjell på svarene til mine informanter, der informanten i bhg1 avga raske svar, der hun blant annet sa at dette er noe de ønsker å bli mer bevisst på. Informanten i bhg2 viste stor interesse og kunnskap om bruk av ulike materialer. Dette var et av barnehagens hovedfokus og noe de ofte snakket sammen om på møter og når de planla arbeid med formingsfaget i barnehagen.

Informanten i bhg1 sa; *«Vi bruker mye av det vi har, og det handler også litt om økonomi».* Informanten i bhg1 sa også at de har et formingsrom som de minste ikke bruker, men at de henter formingsmaterialer der og tar inn på småbarnsavdelingen; *«Maling er mye brukt hos oss. Vi bruker ulike materialer i tillegg, slik som steiner, kongler og sånn. Vi jobber mye med play-doh, der barna bruker former, kniver og gafler i tillegg».* Informanten i bhg1 sa:

«Akkurat i forhold til materialer så skulle jeg ønske at vi var mer bevisst på hva vi tilbyr, og at vi tenker enda litt lengre utenfor boksen».

Informanten i bhg2 kunne fortelle at de tilbyr litt av hvert, og mye av det de ser at barna er opptatt av; *«Ja vi bruker mye farger og former, vi utforsker is, fryser ned ting, maler på snø, tar snø inn i barnehagen».* De bruker årstidene til å utforske blant annet vann i ulike variasjoner i tillegg til å spille på barnas egne interesser; *«Sand bruker barna mye. Vi bruker gips, mye leire, play-doh. Naturmaterialer bruker vi mye, som eksempelvis fjærer. Generelt bruker vi det barna er opptatt av og det som årstidene tilbyr. Blader, blomster og snø».*

Jeg var også interessert i å finne ut hvor tilgjengelig materialene var for barna i barnehagen. Er det bare under planlagte formingsaktiviteter at barna får tilgang på ulike materialer de kan sanse og utforske, eller legger dere til rette for undring og utforsking på avdelingen?

Informanten i bhg2 sa; «*Det varierer ut ifra hvilken barnegruppe vi har. Nå på høsten når de er helt nye så har vi materialene litt høyere oppe i hyllene på avdelingen. Men til jul så er det mer tilgjengelig for barna. Det handler også om innredning på rommet. Der har vi lave bord slik at barna selv kan hente tegnesaker eller det de velger å sette seg ned med*». Informanten sa at det er en tydelig forskjell på stor og liten avdeling på hvor tilgjengelig materialene er for barna. Informanten sier at det handler om at de voksne må plukke opp signalene om hva barna har lyst til å holde på med for så å gjøre det tilgjengelig for dem sammen med en voksen. Informanten i bhg2 la til: «*Det er ikke alle som vet hva de ulike materialene er, så vi må introdusere disse gradvis sammen med barna*».

4.4 Voksenrollen

Med dette spørsmålet ønsket jeg å finne ut viktigheten av voksenrollen i barnas prosess der barna gjør seg estetiske erfaringer. Her ble kunnskapen om hvordan barn får estetiske erfaringer synlig. Hvordan skal de voksne være sammen med barna som undrer seg og utforsker de ulike materialene?

Informanten i bhg2 sa; «*Jeg tenker at det er viktig at vi voksne er på. Det er ikke alle barn som opplever en positiv erfaring med ulike materialer. Det kan være litt ukjent, det kan være litt rart, vi må respektere at barn har ulike måter å møte ulike materialer på. Noen synes det er kjempespennende å ta og kjenne, mens andre kan være litt mer passive. Det er viktig at barn blir kjent med forming i sitt eget tempo*».

Informanten i bhg1 svarte; «*Undring. Det å undre seg sammen med barnet. En god opplevelse, og gi gode relasjoner*». Informanten i bhg1 la til; «*Det er veldig viktig at vi voksne er klar over hva vi holder på med, og at vi støtter inntrykk og uttrykk. Vi må være til stede og forstå hva det går i*».

5 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg se på mine funn i lys av utvalgt teori. Jeg vil på bakgrunn av funnene og teorien drøfte og analysere det som er vesentlig for min oppgave. Først vil jeg se nærmere på mine funn om hva pedagogene legger i begrepet estetikk og estetiske erfaringer. Deretter vil jeg se på funnene om bruken av ulike materialer og om materialenes tilgjengelighet i barnehagen. Til slutt vil jeg analysere og drøfte voksenrollen, og skrive kort om estetikken plass i barnehagen i dag.

5.1 Estetikk og estetiske erfaringer

Informant i bhg2 hadde denne beskrivelsen da hun ble spurt om hva hun legger i begrepet estetikk; *«I utgangspunget så tenker jeg at estetikk handler om et produkt, at det skal være veldig fint og flott»*. Dette er det nok mange voksne som kan kjenne seg igjen i. Det kan ha sammenheng med at det ofte er et mål at barna skal lage produkter som er fine å se på. Informanten i bhg2 fortalte videre at et estetisk fint produkt ikke er så viktig; *«Men det er ikke det som er viktig når du jobber med små barn. Jeg tenker det er heller viktig med det de holder på med, at det er opplevelsen og prosessen som er selve estetikken for de små. Det de får inn med sansene sine»*. Dette sier noe om kunnskapen pedagoger sitter inne med knyttet til små barns estetiske erfaringer. Informantens oppfatning av begrepet estetikk omhandler at barn selv er med i prosessen, og at barna gjør seg sine egne estetiske opplevelser gjennom bruk av sansene. Barna erfarer estetikken via kroppen, og dette gir dem estetiske erfaringer. Det er det estetikken handler om for de små. Informanten i bhg2 utdypte videre; *«Vi er opptatt av at det skal være noe barn kan gjøre selv. Det er noe de skal få erfare. De har kanskje aldri tatt på maling før, eller at de ikke har opplevd å ta på, eller jobbet med, ulike materialer»*. Informanten i bhg2 la til; *«Det er viktig at barna skal få erfare litt forskjellige ting når de går på en småbarnsavdeling»*. Dette kan knyttes til det Dewey (1952) skriver om de kroppsliges møtene, der barna er i utforskningsmodus. Barna bruker sansene sine for å finne ut om verden, og barn gjør det som føles meningsfylt for dem (Waterhouse, 2013, s. 19). Her er det selve prosessen og inntrykkene barna danner seg gjennom sansene som gir dem opplevelsen av estetikk.

Informanten i bhg1 sa; *«Estetikk handler om individuelle uttrykk, hver enkel barn sitt uttrykk, de er ulike»*. Informanten i bhg1 var opptatt av at barna skulle få uttrykke seg på sin individuelle

uttrykksmåte. Dette kan ses i lys av Fredriksen (2013) sin teori om at barn erfarer ulikt, og den indre tilstanden påvirker opplevelsen. Det er avhengig av hvem barna er og hvordan de føler seg (Fredriksen, 2013, s. 23). Barnas væremåte og indre tilstand har påvirkning på deres opplevelse av estetikken. Barna må ha en indre motivasjon og for å uttrykke seg for å kunne delta i prosessen. Informanten i bhg1 fremhever at barn er ulike, og derfor kan de få ulike opplevelser av prosessen. Her vil jeg trekke frem Fredriksen (2013) igjen, som sier at vi gjør først erfaringer når er vi er til stede i vår her og nå opplevelse (Fredriksen, 2013, s. 23). Omgivelsene påvirker også hvordan barn erfarer. Både de indre og de ytre omgivelsene. Noe kan for eksempel være skummelt å utforske, og indre uro kan påvirke barnets lyst til å delta. Her er trygghet hos små barn avgjørende for prosessen. Barnas trygghet er utrolig viktig på en småbarnsavdeling, men jeg har ikke valgt å gå videre inn på tema trygghet i denne oppgaven.

For at barn skal kunne utforske og være sanselig mot det de møter så må det ligge gode rammer til grunn. Barn er ulike, men det er de voksne også. Dette handler om kunnskapen de voksne har om små barn. Hvordan tilbyr de voksne aktivitetene? Er det innbydende? Blir barna plassert i en stol og fortalt at nå skal du male? Dette kan settes opp mot Løkken (2004) sin forskning på «Toddlerkulturen» der de små bruker hele kroppen til sansing. Hun trekker inn Merleau-Pontys syn på menneskekroppen. Små barn bruker hele kroppen for å danne seg ett sanseintrykk (Løkken, 2004, s. 21). På bakgrunn av dette undrer jeg meg over hvorfor alle aktivitetene ofte er typiske bord-aktiviteter. De voksne kunne heller latt barna bruke hele kroppen sin ved å legge til rette for aktiviteter eller materialistiske møter på gulvet, eller ute i barnehagen. De kunne brukt forskjellige rom eller områder der barna kan møte materialer og inntrykk med hele kroppen sin. Dette kan ses i lys av det Bakke (2005) skriver om at formingsaktiviteter med de minste ikke hører hjemme der barna sitter fastspent i stoler inntil et bord (Bakke, 2005, s. 235). Dette er med på å hindre barna i å bruke kroppen sin i sanselige erfaringer.

Informanten i bhg2 nevnte; «*Vi har et sanserom som er tomt for leker, der vi tilfører materialer vi ønsker at barna skal få erfare. Det kan være lys, lyder, skygge osv*». Dette viser at de legger til rette for små barns kroppslige væremåte. Her får barna bruke den kroppslige sansingen til å utforske og gjøre seg erfaringer med det som blir lagt til rette for inne på sanserommet. Informanten i bhg2 legger til; «*Vi bruker mye lys og musikk, slik at de får utfolde seg på sitt eget initiativ der det er ingenting som begrenser dem*». Det å tilføre lys og musikk er et godt verktøy for den kreative prosessen og estetiske erfaringer, men jeg har ikke valgt å gå videre inn på dette temaet i denne oppgaven.

5.2 Valg av materialer og materialenes tilgjengelighet

Materialer, og valg av materialer på en småbarnsavdeling, er noe jeg ser på som veldig interessant. Hva handler forming og materialvalg om for de minste barna? I rammeplanen står materialer nevnt to ganger innenfor fagområdet kunst, kultur og kreativitet; «*Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barn har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer*». «*Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barn bruker ulike teknikker, materialer, verktøy, og teknologi til å utrykke seg estetisk*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51).

Her kommer det tydelig frem at barnehagen skal gi barna tilgang til ting, rom og materialer som støtter lek og estetiske uttrykksformer. Lite står det skrevet om hva de legger i begrepet ting eller materialer. Derfor er det i praksis opp til pedagogene i barnehagene å definere dette i arbeidet i sin barnehage. Her vil kunnskapen og interessen til pedagogen spille en stor rolle for hvilket utvalg av materialer som brukes i barnehagen og dermed hvilke estetiske erfaringer barna får gjøre seg.

Forming for de minste barna i barnehagen handler om å undersøke og eksperimentere med ulike materialer. Det handler ikke om å lage formingsprodukter. Forming for de minste handler om å utforske. Waterhouse (2013) hevder at materialene ofte blir kategorisert ut ifra funksjon. Disse kategoriene kan typisk være harde, myke, tegne og male materialer, fleksible materialer, naturmaterialer og gjenbruksmaterialer (Waterhouse, 2013, s. 54). Fredriksen (2013) skriver mer om materialenes kvaliteter. De kan være glatte, gjennomsiktige, myke eller elastiske (Fredriksen, 2013, s. 111). Her er materialene allerede kategorisert. Det å la barna få ett stor utvalg av ulike materialer gir barna bedre muligheter til å lage sine egne kategorier og å gjøre sine egne erfaringer om ulike materialers form og funksjon.

Informanten i bhg1 sa at de bruker mye av det de har i barnehagen, der informanten blant annet påpekte at det handler om økonomi. Informanten legger til at maling blir mye brukt, der de blant annet bruker ulike materialer i tillegg, som steiner og kongler. Play-doh blir også nevnt, der de tilfører ulike redskaper som former og kniver og gaffler. Her får jeg inntrykk av at de tilbyr barna et snevert materialvalg. Forming i denne barnehagen handler for det meste om å male og å leke med play-doh. Helt til slutt legger informanten i bhg1 til; «*Akkurat materialer*

så skulle jeg ønske at vi var litt mer bevisst på hva vi tilbyr, at vi tenker enda litt lengre utenfor boksen».

Dette svaret synes jeg er veldig fint, for det er akkurat det dette handler om. Nemlig at personalet må være bevisst på hva forming egentlig er for de minste. Her krever det kunnskap om barnas estetiske erfaringer, og hvordan de utforsker materialene med den sanselige kroppen.

Informanten i bhg2 brukte et større spekter av ulike materialer i tillegg til at informanten virket å ha et stort engasjement innenfor materialvalg. Det første informanten i bhg2 sa var; «Ja vi bruker mye». Informanten i bhg2 nevnte blant annet at de bruker farger, former, is, maler på snø, tar snø inn i barnehagen, fryser ned ting, sand, gips, leire, play-doh, naturmaterialer og fuglefjærer, og generelt det barna er opptatt av. Informanten i bhg2 fortalte at de også bruker det de forskjellige årstidene har å by på ute i naturen. Jeg la merke til at materialvalgene som informanten i bhg2 snakket om hadde stor variasjon, og at de hadde brukt materialet vann i flere tilstander og sammenhenger.

På bakgrunn av dette har jeg valgt å gå litt dypere inn på fenomenet vann for å forklare mitt syn på materialvalg. Dette kan også ses i lys av andre typer materialer. Her vil jeg trekke inn materialvalgene pedagogen har gjort i lys av det Waterhouse (2013) skriver om at å arbeide med små barn handler om å oppdage materialenes ulike fremtoninger. Informanten i bhg2 har lagt til rette for at barna skal få bruke sansene til å gjøre seg erfaringer med de ulike egenskapene til vann. Barn erfarer snøen ute, der pedagogen i tillegg tilfører farger der barna kan utforske farging av snø. Jeg la også merke til at pedagogen bruker begrepet farge i stedet for maling. Det er nettopp det maling handler om for de minste, nemlig å erfare og se forskjell på de ulike fargene. Her velges det også å ta snøen inn i barnehagen slik at barna kan utforske enda mer, og ta og føle på snøen uten mye påkledning. Her får barna oppleve prosessen når snø blir om til vann, som igjen gir barna erfaring med at de ser hva snøen er laget av. Barna får også erfare at vann kan bli til is ved å fryse ned flytende vann til fast form (Waterhouse, 2013, s. 54).

Denne prosessen kan også ses i lys av det Fredriksen (2013) sier om at barn må kunne utforske og undersøke materialene ut ifra egne behov, evner og interesser (Fredriksen, 2013, s. 209). Ved å tilby varierte aktiviteter med vann er det større sjanse for at hvert enkelt barn finner sin egen måte å erfare vann på. Erfaringer de gjør med materialer vil føre til at de opplever å være undrende og nysgjerrige. Barna blir oppmerksom på materialenes tilstand og eventuelle endringer fra en tilstand til en annen. Observasjoner av materialers tilstandsendringer gir i

tillegg barna et innblikk inn i kjemiens verden, som barna kanskje vil huske igjen og få bruk for senere i livet.

Dette eksemplet med vann i ulike tilstander viser at forming for de minste ikke trenger å handle om innkjøp av ulike og kanskje kostbare formingsmaterialer som glitter, øyer, ferdige nisseluer og kuler til påskepynt. Barnehagens økonomi kan spille en rolle for muligheter for innkjøp av materialer slik informanten i bhg1 poengterer. Men denne unnskyldningen er litt for snever for meg. Her kreves det kun et kreativt personale og kunnskap om små barns estetiske erfaringer. Personalet i barnehagen må tørre å tenke litt utenfor boksen. Selv har jeg god erfaring med ulik materialbruk på småbarnsavdelinger. Eksempler på materialer som jeg har jobbet med er ris, vann, makulerte papirstrimler, et rom fylt med tørkede høstblader, pappesker, papprør, såpebobler osv. Dette er materialer som påvirker økonomien i liten eller ingen grad. Her vil jeg trekke inn Reggio Emilia-filosofien, som Fredriksen (2013) skriver om. Innenfor Reggio Emilia-filosofien finnes konseptet «Remida». Dette konseptet går ut på at de bruker nærmiljøet og industrien til å samle inn materialer som vanligvis går i søpla, eller gjenvinnes, som barna får utforske og skape noe nytt av. Dette krever ikke økonomiske midler, men det krever ofte litt tid, kapasitet og kontakt med industrien for å innhente materialene (Fredriksen, 2013, s. 203). Her kan barnehagen spørre foreldre om bidrag.

Fredriksen (2013) skriver at Reggio Emilia-filosofien ser på rommet som «Den tredje pedagog» der rommet har stor betydning for det pedagogiske arbeidet. Rommets utforming handler om å tilrettelegge for små møteplasser der barna får erfare de ulike materialene (Fredriksen, 2013, s. 26). Fredriksen (2013) skriver også om det ansvaret pedagogen har for å finne de rette materialene som passer til den barnegruppa pedagogen har ansvaret for, som tar utgangspunkt i barnas interesser og muligheter for mestring (Fredriksen, 2013, s. 209). Disse teoriene gjenspeiler seg i det informanten i bhg2 sa om at materialvalgene varierer ut ifra hvilken gruppe de har, men at målet er at materialene skal bli tilgjengelig for barna etter hvert. Det handler om å introdusere materialene gradvis. Informanten i bhg2 sa at rommet er innredet med lave bord slik at barna kan ta de i bruk uten at de voksne trenger å løfte dem opp på en stol. Her tolker jeg at barnehagen stadig endrer rommet etter barnas behov og interesser, og at de legger til rette for mestring ut ifra hvor barna befinner seg i utviklingen. Samtidig skulle jeg ønske at de hadde hatt litt større fokus på å ha flere materialer som ikke trenger førkunnskap, men som bare bidrar til undring og utforsking. Eksempelvis blader, ris, og ull. Dette er materialer som jeg mener kan være tilgjengelig for barna på avdelingen hele dagen, der de selv kan utforske og sanse på eget initiativ.

Informanten i bhg1 sier at maling står i voksenhøyde, men at de har play-doh og ris i et skap som barna selv kan hente. Svarene jeg fikk fra informanten i bhg1 sier lite om hvordan de jobber med å gjøre materialene tilgjengelig. Ifølge Waterhouse (2013) bør barna få så mange ulike materialopplevelser i barnehagen som mulig. Det er når du skaper interaksjon med ulike materialer at du får konkrete sanselige erfaringer (Waterhouse, 2013, s. 175).

5.3 Voksenrollen og kommunikasjon

Hva trenger barna av de voksne for å kunne utfolde seg estetisk i møte med ulike materialer? Holder det at vi lar barna utforske materialene på egenhånd, eller trenger de vår støtte og bekreftelse? Hvordan kommuniserer de minste barna?

Bakke (2005) skriver at voksne har lang erfaring i møte med materialer. Vi siler fort det vi ser for så å hente fra de erfaringene vi har gjort oss tidligere. Det å jobbe med små barn handler om at de voksne i barnegangen skal være med og bygge opp disse erfaringene sammen med barna, vise dem respekt for det som er nytt for dem, og la dem få undre seg uten at de voksne overgir sin erfaring (Bakke, 2005, s. 222). Dette handler om at de voksne prøver å undre seg sammen med barna, og gir barna tid til å oppdage og utforske. Informanten i bhg2 er inne på dette da hun svarer: *«Jeg tenker at det er viktig at vi voksne er på. Det er ikke alle barn som opplever en positiv erfaring med ulike materialer. Det kan være litt ukjent, og det kan være litt rart. Vi må respektere at barn har ulike måter å møte ulike materialer på. Noen synes det er veldig spennende å ta og kjenne, mens andre kan være litt med passive. Det er viktig at barn blir kjent med forming i sitt eget tempo»*.

Bakke (2005) skriver at små barn har et rikt språk, og at det heller er de voksne som ikke hører. Det kreves at de voksne må være konsentrert og tilstedeværende for å oppfatte det som uttrykkes. Dette viser informanten i bhg2 at de er bevisst på. De trenger en voksen som ser hver enkelt og fanger opp de ulike non-verbale signalene fra barna, og som sammen tilpasser aktiviteten for den enkelte. Hvis barna skal få en estetisk erfaring krever det at de ønsker å være med på prosessen selv (Bakke, 2005, s. 222). Informanten i bhg2 viser at det er viktig å lese barnas kroppsspråk, som Bakke (2005) skriver om at når barna blir nysgjerrige putter de ofte ting i munnen fordi de vil utforske mer, mens når de dytter noe unna sier barnet at dette vil jeg ikke eller at jeg er ferdig med det (Bakke, 2005, s. 227). Informanten i bhg2 sier at det er viktig at de voksne er på og at man skal respektere at barna har ulike måter å møte materialer på. Dette

kan også ses i sammenheng med det rammeplanen sier om at; «Personalet skal være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt, og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51).

Informanten i bhg1 påpeker at det er viktig at de voksne er klar over hva de holder på med, og at de må støtte inntrykk og uttrykk og prøve å forstå hva barna holder på med. Et slikt syn innebærer refleksjon, der de voksne tenker over hvordan de små utforsker. Barna viser tidlig kroppsspråk når det er noe de interesserer seg for eller gleder seg over. Når de voksne er til stede sammen med barna kan de støtte dem og glede seg sammen med barna. Det er når barna selv blir opptatt av materialet, med et ønske om å utforske det, at det kan oppstå noe fantastisk. Når et barn blir sittende lenge, uten et annet behov enn å være her og nå med materialet, kan det oppstå det som Csikszentmihalyi (1990) kaller for «flow». Dette kan oppstå når personalet gir barna den tiden de trenger til å utforske og undre seg. Informanten i bhg1 var inne på dette. Informanten i bhg1 sa at de voksne må støtte uttrykk og inntrykk, og at barna ikke alltid trenger en voksen som forklarer og viser hvordan man kan bruke materialet. Det handler om å la barna være nysgjerrige og skaffe seg sin egen erfaring. Det å støtte inntrykk handler også om å la barna være i her og nå situasjonen og gi dem tid til å utforske. Det viktigste av alt er å se hva barna er opptatt av og legge til rette for at de skal få estetiske erfaringer (Waterhouse, 2013, s. 21).

6 Avslutning/oppsummering

I denne oppgaven har jeg vist til relevant teori knyttet til min problemstilling, og jeg har drøftet mine funn fra intervjuene i lys av denne teorien. Målet med oppgaven var å finne ut hvilken betydning pedagogens kunnskap har for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer innenfor forming på en 0-3 års avdeling. Jeg mener at denne oppgaven svarer godt på problemstillingen, og viser at pedagogens kunnskap har svært stor betydning for barnas estetiske erfaringer og møter med ulike materialer.

I denne oppgaven har jeg vist at estetiske erfaringer og forming for små barn handler om at barna skal være i prosessen med å erfare ulike materialer gjennom kroppen. Det skal ikke handle så mye om å lage et estetisk fint produkt, men om at barna skal få oppleve ulike materialer i ulike sammenhenger og få varierte sanseinntrykk. Dette er essensen i formingsfaget for de

minste i barnehagen, og det er viktig at pedagogen er bevisst på dette og arbeider målrettet for å legge til rette for å gi barna mange varierte estetiske erfaringer.

Mine funn viser at det er forskjell i kvaliteten på arbeidet med de estetiske fagene i de to barnehagene til informantene som jeg intervjuet, men kun to intervjuer, fra kun to barnehager, er for lite til å sikkert kunne si at funnene mine er gjeldende for alle barnehager i Norge. Jeg mener likevel at det er sannsynlig at funnene mine kan være representativt for flere barnehager rundt omkring i landet. Dette mener jeg fordi den individuelle kunnskapen og bevisstheten til pedagogene har veldig stor betydning for kvaliteten på arbeidet med de estetiske fagene i barnehagene. En uheldig konsekvens av dette er at barna kan få mindre varierte estetiske erfaringer med ulike materialer i enkelte barnehager.

Det kunne vært interessant og sett videre på hvilke forventninger foreldrene har til at barna skal ha med seg noe estetisk fint hjem som de har laget i barnehagen. Dette kan også være med på å påvirke hvordan det jobbes med forming selv på en liten avdeling i barnehagen. Jeg mener at det er helt greit at barna kan ha med seg hjem noe de selv har laget. Men formålet med formingsaktiviteten skal handle om prosessen og de estetiske erfaringene til barna, ikke kun om produktet. Kanskje det er en forventning hos noen foreldre at barna skal ha med produkter hjem som eksempelvis jule- eller påskepynt? Kanskje noen i personalet føler et press på å lage slike produkt? Det kunne vært interessant å sett på praktiske løsninger for å unngå at formingsaktiviteter handler for mye om produkter. Et eksempel på dette kunne vært bruk av dokumentasjon, som bilder og tekst, som et verktøy for å vise den prosessen barna har med estetiske erfaringer.

Videre kunne det vært interessant å forske på hvordan rommets utforming kan påvirke barnas sanselige erfaringsmåter? Her kan det være aktuelt å se nærmere på sosiale møteplasser for små barn. Hvordan kommuniserer barna, og hvordan bygger de relasjoner i møte med nye materialer? I den sammenheng kunne det også vært interessant å forske på hvordan barna utforsker sammen og viser glede med kroppsspråk, latter og gjentakelse.

Som nevnt tidligere kunne også metoden observasjon vært interessant å ha brukt i tillegg til intervju.

7 Litteraturliste

Bakke, K. (2005). Å vente på vanndråper: Om små barns estetiske handlinger og erfaringer – med utgangspunkt i forming. I Haugen, S., Løkken, G., Røthle, M. (Red.), *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (4.opplag, s. 221-236). Cappelens Forlag AS.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Fredriksen, B. C. (2013). *Begripe med kroppen: Barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur: Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Trondheim: Cappelens Forlag AS.

Waterhouse, A.-H. L. (2013). *I materialenes verden: Perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Bergen: Fagbokforlaget.

8 Vedlegg

Vedlegg 1

Intervjuguide

1. Hvor lenge har du jobbet i barnehageyrket?
2. Hvor lenge har du jobbet på en småbarnsavdeling?
3. Hva er det første du tenker på når du tenker på forming med de minste barna?
4. Hva legger du i begrepet estetikk?
5. Hva legger du/dere vekt på når du/dere planlegger en formingsaktivitet for de minste?
6. Hvordan legger du/dere til rette for estetiske erfaringer for små barn?

→Har du noen eksempler?

7. Hvilke verdier ser **du** i barnas estetiske erfaringer rettet mot forming?
8. Hva tenker du/dere om og la barna få erfare ulike materialer?

→Eksempel: Leire, sand, vann, naturmaterialer osv..

9. Hvordan vil du/dere dokumentere barnas estetiske opplevelser?
10. Hvor tilgjengelig er utstyr som kan bidra til at barna får uttrykke seg kreativt i barnehagen din?
11. Kan jeg få lov til å ta et bilde av formeringsmaterialene.
12. Er det noe du ønsker å tilføre?
13. Føler du at de estetiske fagene har like stor plass som de andre læringsområdene?

Vedlegg 2

Info om intervju til bacheloroppgave

Først må jeg si tusen takk for at du har sagt ja til å stille til intervju.

Det setter jeg stor pris på.

I dette skrivet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å forske på barns estetiske tilnærming til forming på en småbarnsavdeling.

Intervjuet vil bestå av ca. 7. spørsmål, og vil vare i maks 45 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling. Jeg ønsker å forske på hvordan pedagogen kan legge til rette for gode formingsaktiviteter for de minste.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 45 minutter. Jeg skriver notater under intervjuet, samtidig som at intervjuet blir tatt opp på lydopptak. Dette er for at jeg ikke skal gå glipp av viktig informasjon, da det kan være utfordrende å notere alt som blir sagt underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **04.01.2022**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved student Kristin Vatsvåg
- E-post kristin.vatsvag@hotmail.com Eller 249801@uis.no

Med vennlig hilsen (prosjektansvarlig)

Kristin Vatsvåg

.....

Signatur, dato)